

บทที่ 3

ข้อจำกัดสิทธิของคนลาวในประเทศไทย

ในบทนี้ ผู้ทำวิทยานิพนธ์มุ่งที่จะศึกษาถึงสถานะทางกฎหมายของคนลาวในประเทศไทย ตลอดถึงสถานะแห่งสิทธิในการอาศัยของคนลาวในประเทศไทย และสถานะแห่งสิทธิในการทำงานของคนลาวในประเทศไทยว่าจะมีการจำกัดสิทธิดังกล่าวหรือไม่ และจะได้นำไปสู่การวิเคราะห์ถึงกรณีคนลาวที่เป็นต่างด้าวที่เข้าเมืองถูกกฎหมาย กรณีคนลาวที่เป็นต่างด้าวที่เข้าเมืองผิดกฎหมายแต่ได้รับการผ่อนผันให้มีสิทธิอาศัยและทั้งกรณีคนลาวที่เป็นต่างด้าวที่เข้าเมืองผิดกฎหมายและไม่มีสิทธิอาศัยว่าจะมีสถานะแห่งสิทธิตามกฎหมายหรือไม่ ซึ่งผู้ทำวิทยานิพนธ์จะได้นำการศึกษาเป็นแต่ละกรณีดังต่อไปนี้

1. สถานะแห่งสิทธิในการอาศัยของคนลาวในประเทศไทย

1.1. คนลาว (คนต่างด้าว)ซึ่งมีสิทธิอาศัยอยู่ในประเทศไทย

ในส่วนนี้ผู้ทำวิทยานิพนธ์จะได้ศึกษาถึงกฎหมาย มติคณะรัฐมนตรีตลอดถึงนโยบายของรัฐไทยในเรื่องการให้สิทธิอาศัยของคนลาวหรือคนที่ไม่ใช่สัญชาติไทยจะมีสิทธิอาศัยในประเทศไทยได้หรือไม่ เพียงใด และบุคคลที่จะมีสิทธิอาศัยในประเทศไทยนั้นมักมีกลุ่มใดบ้าง ซึ่งผู้ทำวิทยานิพนธ์จะได้ศึกษาดังต่อไปนี้

ผลจากการศึกษาผู้ทำวิทยานิพนธ์พบว่า คนลาวที่ไม่มีสัญชาติไทย (คนต่างด้าว) แต่มีสิทธิอาศัยอยู่ในประเทศไทยนั้นสามารถแยกออกได้เป็น 3 กรณีด้วยกัน กล่าวคือ คนลาวที่เข้าเมืองถูกกฎหมาย คนลาวที่เข้าเมืองผิดกฎหมาย และ คนลาวที่เกิดในประเทศไทย แต่ถูกถือว่าเข้าเมืองผิดกฎหมาย แต่มีสิทธิอาศัยในประเทศไทย นอกนั้นคนลาวบางกลุ่มที่อยู่ในประเทศไทยยังมีสิทธิอาศัยถาวร มีสิทธิอาศัยชั่วคราว และแม้กระทั่งคนลาวที่เข้าเมืองผิดกฎหมายยังมีสิทธิอาศัยซึ่งได้รับการผ่อนผันให้อาศัยในประเทศไทยตามกฎหมายและในกรอบนโยบายของรัฐไทยอีกด้วย กล่าวคือ

1.1.1. คนลาวที่เข้าเมืองไทยมาอย่างถูกกฎหมายและมีสิทธิอาศัยอย่างอยู่ถาวร

ในส่วนนี้ผู้ทำวิทยานิพนธ์จะได้ศึกษาถึงกฎหมายและนโยบายของรัฐไทยต่อกับคนลาวที่เข้าเมืองถูกกฎหมายจะมีสิทธิอาศัยอยู่ถาวรในประเทศไทยได้หรือไม่ อย่างไร

จากการศึกษาพบว่าคนลาวที่เข้าเมืองถูกกฎหมายจะมีสิทธิอาศัยอยู่ถาวรในประเทศไทยได้ใน 3 กรณีด้วยกัน กล่าวคือ 1) บุคคลที่ต้องได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการและด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรี 2) บุคคลที่ไม่อยู่ภายใต้บังคับของประกาศกำหนดจำนวน คนต่างด้าว ซึ่งรัฐมนตรีประกาศตาม มาตรา 40 และ 3) บุคคลที่ได้ทำประโยชน์ให้ประเทศไทย

1) บุคคลที่ต้องได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการและด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรี คนต่างด้าวที่จะเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรไทยได้ก็ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการและด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรี เพื่อให้การเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรของคนต่างด้าวเป็นไปเพื่อ ประโยชน์ของประเทศให้มากที่สุด คนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร ก่อนเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักร จะมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรต่อเมื่อเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรและได้ยื่นรายการและผ่านการตรวจอนุญาตของพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม มาตรา 18 วรรค 2 และไม่เป็นผู้ต้องห้ามตาม มาตรา 12 และ มาตรา 44 และได้รับใบสำคัญถิ่นที่อยู่ตาม มาตรา 47 แล้ว ในระหว่าง ขอรับใบสำคัญถิ่นที่อยู่ให้คนต่างด้าวผู้นั้นอยู่ในราชอาณาจักรไปพลางก่อนได้¹

¹ มาตรา 41 แห่ง คนเข้าเมือง พ.ศ. 2522.

คนต่างด้าวจะเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรมิได้ เว้น แต่จะได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการและด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรี ทั้งนี้ ภายในจำนวนที่รัฐมนตรีประกาศตาม มาตรา 40 และได้รับใบสำคัญถิ่นที่อยู่ ตาม มาตรา 47 แล้ว

เพื่อให้การเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรของคนต่างด้าวเป็นไป เพื่อ ประโยชน์ของประเทศให้มากที่สุด ให้คณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับ คุณสมบัติของคนต่างด้าว ซึ่งขอเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรโดยคำนึงถึง รายได้ สินทรัพย์ ความรู้ ความสามารถในด้าน วิชาชีพและฐานะในครอบครัว ของคนต่างด้าวดังกล่าวกับบุคคลซึ่งมีสัญชาติไทย เงื่อนไขเกี่ยวกับ ความมั่นคง ของชาติหรือเงื่อนไขอื่นตามความเหมาะสมเพื่อใช้เป็นหลักเกณฑ์และเงื่อนไข ในการพิจารณาอนุญาตให้คนต่างด้าวเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร

การขออนุญาตคนต่างด้าวจะขอก่อนเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรหรือ ขอภายหลัง ได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวแล้วก็ได้

2) บุคคลที่ไม่ได้อยู่ภายใต้ข้อบังคับของประกาศกำหนดจำนวน คนต่างด้าว ซึ่งรัฐมนตรีประกาศตามมาตรา 40 และนอกจากนั้นก็ยังมีกลุ่มคนเชื้อสายลาวบางกลุ่มที่สามารถมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรไทยได้โดยที่ไม่ได้อยู่ภายใต้ข้อกำหนดคำประกาศของรัฐมนตรี² เช่น

1) คนต่างด้าวซึ่งเคยเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรแล้วและได้กลับเข้ามาในราชอาณาจักรตาม มาตรา 48 หรือ มาตรา 51

2) หญิงซึ่งมีสัญชาติไทยโดยการเกิดและได้สละสัญชาติไทยในกรณีที่ได้สมรสกับคนต่างด้าว

3) บุตรซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะของหญิงซึ่งมีสัญชาติไทยโดยการเกิดไม่ว่าหญิงนั้นจะสละสัญชาติไทยในกรณีที่ได้สมรสกับคนต่างด้าวหรือไม่ก็ตาม และ

4) บุตรของบิดามารดา ซึ่งเป็นคนต่างด้าวที่เกิดในระหว่างเวลาที่ มารดาออกไปนอกราชอาณาจักร โดยมีหลักฐานการแจ้งออกไปนอกราชอาณาจักรเพื่อกลับเข้ามาอีกตาม มาตรา 48 เมื่อเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักร พร้อมกับบิดาหรือมารดา ซึ่งกลับเข้ามาอีกภายในเวลาที่กำหนดตามหลักเกณฑ์ การแจ้งออกไปนอกราชอาณาจักร และบุตรนั้นอายุยังไม่เกิน 1 ปี

เพื่อประโยชน์แห่งพระราชบัญญัตินี้ คณะกรรมการมีอำนาจที่จะกำหนด หลักเกณฑ์ให้คนต่างด้าว ซึ่งเข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวกรณีใด หนึ่งตาม มาตรา 34 อาจยื่นคำขอเพื่อมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรได้

คนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรก่อนเดินทางเข้ามา ในราชอาณาจักร จะมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร ต่อเมื่อเดินทางเข้ามาใน ราชอาณาจักรและได้ยื่นรายการและผ่านการตรวจ อนุญาตของพนักงาน เจ้าหน้าที่ตาม มาตรา 18 วรรคสอง และไม่เป็นผู้ต้องห้ามตาม มาตรา 12 และ มาตรา 44 และได้รับใบสำคัญถิ่นที่อยู่ตาม มาตรา 47 แล้ว ในระหว่าง ขอรับใบสำคัญถิ่นที่อยู่ให้คนต่างด้าวผู้นั้นอยู่ในราชอาณาจักรไปพลางก่อนได้

² มาตรา 40 แห่ง คนเข้าเมือง พ.ศ. 2522.

ภายใต้บังคับ มาตรา 42 มาตรา 43 และ มาตรา 51 ให้ รัฐมนตรี โดยอนุมัติ คณะรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนด จำนวนคนต่างด้าว ซึ่งจะมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรเป็นรายปี แต่มิให้เกินประเทศละหนึ่งร้อยคนต่อปี และสำหรับคนไร้สัญชาติมิให้เกินห้าสิบคนต่อปี เพื่อประโยชน์แห่งการกำหนดจำนวนคนต่างด้าว บรรดาอาณานิคมของ ประเทศ หนึ่งรวมกันหรือแต่ละอาณาจักรซึ่งมีการปกครองของตนเองให้ถือเป็นประเทศหนึ่ง

3) บุคคลที่ได้ทำประโยชน์ให้ประเทศไทย ถ้าหากคนลาวผู้ที่ได้นำเงินตราต่างประเทศเข้ามาลงทุนในราชอาณาจักรไทยเป็นจำนวนไม่น้อยกว่า 10 ล้านบาท เมื่อคณะกรรมการพิจารณาแล้วเห็นว่า ไม่เป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ คณะกรรมการโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรี จะอนุญาตให้คนลาวผู้นั้นมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร³

ตัวอย่าง 2 ในกรณีของ นาย เบ็ง ให้ปากคำว่า เขาเกิดเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ.2499 จึงมีอายุ 51 ปี เขาเกิด ณ หมู่บ้านหนองแต้ใหญ่ แขวงจำปาศักดิ์ สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว ในขณะที่เขาเกิด ไม่มีการแจ้งการเกิดของเขาในทะเบียนราษฎรของประเทศลาว ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าในยุคนั้นอาจยังไม่มีทะเบียนราษฎรลาว และต่อมาก็มีปัญหาความไม่สงบในประเทศลาว จึงไม่มีใครในหมู่บ้านที่เขาเกิดได้รับการจัดทำทะเบียนราษฎรและบัตรประชาชนลาว ต่อมาในราว พ.ศ.2515 ซึ่งมีเหตุการณ์ความไม่สงบในประเทศลาวในท้องที่ที่นาย เบ็งอาศัยอยู่มากขึ้น เขาและครอบครัวจึงอพยพหนีภัยสงครามเข้ามาในประเทศไทยทางด้านช่องเตาอู ใกล้บริเวณที่ชาวบ้านเรียกว่าพรานกระต่าย และมาอาศัยอยู่ที่ศูนย์อพยพแก่งยางในเขตจังหวัดอุบลราชธานี ในราว พ.ศ.2518 เขาไม่เคยได้รับการสำรวจจากเจ้าหน้าที่กรมการปกครองไทยเลย นับตั้งแต่เขามาอาศัยในประเทศไทย เขาจึงไม่มีชื่อปรากฏในแบบพิมพ์ประวัติตามกฎหมายทะเบียนราษฎรไทยที่มีชื่อว่า “ลาวอพยพ” ดังเช่นที่เพื่อนบ้านมี

นายเบ็งได้อยู่กินกันฉันท์สามีภริยากับนางผิง ซึ่งอพยพมาด้วยกันจากแขวงจำปาศักดิ์ ประเทศลาว และมีบุตรด้วยกัน 7 คน คนแรก ก็คือ นางภูวร ซึ่งเกิดเมื่อวันที่ 15 มกราคม พ.ศ. 2524 ณ บ้านแก่งยาง (ศูนย์อพยพแก่งยาง) จังหวัดอุบลราชธานี เนื่องจากเป็นทำคลอดกันเองในป่า จึงไม่มีเอกสารรับรองการเกิดที่ออกโดยผู้ทำคลอดหรือผู้รักษาพยาบาล

³ มาตรา 43 แห่ง คนเข้าเมือง พ.ศ. 2522.

คนต่างด้าวที่นำเงินตราต่างประเทศเข้ามาลงทุนในราชอาณาจักรเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าสิบล้านบาท เมื่อคณะกรรมการพิจารณาแล้ว เห็นว่าไม่เป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ คณะกรรมการโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรี จะอนุญาตให้คนต่างด้าวผู้นั้นมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร นอกเหนือจากจำนวนคนต่างด้าวที่รัฐมนตรีประกาศตาม มาตรา 40 ก็ได้ แต่ใน ปีหนึ่ง ๆ จะเกินร้อยละห้าของจำนวนดังกล่าวมิได้

เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบเกี่ยวกับเงินตราต่างประเทศที่นำเข้ามา ลงทุนคนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้เข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรตามวรรค หนึ่ง ต้องแสดงฐานะการเงินตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดเป็นเวลาไม่ น้อยกว่าสองปีแต่ไม่เกินห้าปี ทั้งนี้ ตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร

นางภวรวได้แต่งงานตามประเพณีโดยไม่ได้จดทะเบียนสมรสกับ นายประสิทธิ์ และมีบุตร 2 คน คือ ด.ญ.นิตา อายุ 4 ปี และ ด.ช.อำคา แก้วมัน อายุ 2 ปี นายเบ็งและครอบครัวประกอบอาชีพด้วยการทำงานหัตถกรรม เช่น กระจับขี้ขาวเหนียว ฮวดหนึ่งขาว หาชองป่า เพื่อนำไปแลกข้าวสาร⁴

ในปี พ.ศ.2547 มีการประกาศให้คนสัญชาติลาวที่เข้ามาในประเทศไทยอย่างผิดกฎหมาย ไปแสดงตัวเพื่อขึ้นทะเบียนบุคคลในสถานะของ“แรงงานต่างด้าวที่เข้าเมืองผิดกฎหมายจากประเทศเพื่อนบ้าน” นายเบ็งและครอบครัวจึงไปแสดงตนที่อำเภอและขอขึ้นทะเบียนดังกล่าว โดยผลของการนี้ นายเบ็งถูกระบุในแบบรับรองทะเบียนประวัติของคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษ (ท.ร.38/1) ที่ออกโดยอำเภอภูธรวิภา ว่ามีสัญชาติลาว เอกสารดังกล่าวระบุว่า เขาอาศัยอยู่ ณ บ้านแมด อำเภอภูธรวิภา จังหวัดอุบลราชธานี ทั้งครอบครัวนับถือศาสนาพุทธ นายเบ็งมีความรู้ทางภาษาไทยในระดับฟังและพูดได้เท่านั้น ไม่สามารถอ่านหรือเขียนภาษาไทยได้เลย

อนึ่ง โดยมติคณะรัฐมนตรีเมื่อ พ.ศ.2547 รัฐบาลไทยกำหนดกฎระเบียบที่จะให้สิทธิอาศัยชั่วคราวแก่คนต่างด้าวจากประเทศลาว พม่า และกัมพูชา หากบุคคลดังกล่าวไปแสดงตนขึ้นทะเบียนกับเขตหรือเทศบาลหรืออำเภอหรือกิ่งอำเภอ แล้วไปรับใบอนุญาตทำงานตามมาตรา 12 (2) แห่ง พ.ร.บ.การทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.2521 และไปตรวจสุขภาพตามที่กำหนดในมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว

จะเห็นว่า นายเบ็งได้ไปขึ้นทะเบียนบุคคลกับอำเภอภูธรวิภาเท่านั้น แต่มิได้ไปรับใบอนุญาตทำงานและไปตรวจสุขภาพ นอกจากนั้นยังพบว่านายเบ็งไม่มีชื่อในทะเบียนราษฎรของประเทศใดเลยทั้งลาวและไทย

1.1.2. คนลาวที่เข้าเมืองไทยมาอย่างถูกกฎหมายและมีสิทธิอยู่อาศัยชั่วคราว

ในส่วนนี้ผู้ทำวิทยานิพนธ์จะได้ศึกษาถึงกฎหมายไทยต่อกับคนลาวที่เข้าเมืองถูกกฎหมายจะมีสิทธิอาศัยชั่วคราวในประเทศไทยได้หรือไม่และจะมีกลุ่มคนประเภทใดบ้างที่สามารถอาศัยในประเทศไทย ซึ่งผู้ทำวิทยานิพนธ์จะได้ศึกษาแต่ละกรณี ดังต่อไปนี้

จากการศึกษาพบว่าคนลาวที่เข้าเมืองถูกกฎหมายซึ่งสามารถมีสิทธิอาศัยชั่วคราวในประเทศไทยมี 15 ประเภทด้วยกัน คือ

⁴ สืบค้นจาก archan well.org.

1) การปฏิบัติหน้าที่ทางทูตหรือกงสุล 2) การปฏิบัติหน้าที่ทางราชการ 3) การท่องเที่ยว 4) การเล่นกีฬา 5) ธุรกิจ 6) การลงทุนที่ได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงทบวงกรมที่เกี่ยวข้อง 7) การลงทุน หรือการอื่นที่เกี่ยวกับการลงทุนภายใต้บังคับกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุน 8) การเดินทางผ่านราชอาณาจักร 9) การเป็นผู้ควบคุมพาหนะหรือคนประจำพาหนะที่เข้ามายังท่า สถานีหรือท้องที่ในราชอาณาจักร 10) การศึกษาหรือดูงาน 11) การปฏิบัติหน้าที่สื่อมวลชน 12) การเผยแพร่ศาสนาที่ได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงทบวงกรมที่เกี่ยวข้อง 13) การค้นคว้าทาง วิทยาศาสตร์หรือฝึกสอนในสถาบันการค้นคว้าหรือสถาบันการศึกษาในราชอาณาจักร 14) การปฏิบัติงานด้านช่างฝีมือหรือผู้เชี่ยวชาญ และ 15) การอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง⁵ นอกจากนี้ผู้ทำวิทยานิพนธ์ยังพบว่า แม้ว่าบุคคลที่ได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรไทยเป็นการชั่วคราวก็ตาม หากไม่ปฏิบัติตามกฎหมายตามข้อกำหนดหรือตามนโยบายของรัฐหรือเป็นบุคคลที่ไม่พึงปรารถนาของรัฐไทยก็อาจถูกเพิกถอนสิทธิที่อาศัยชั่วคราวในรัฐไทยได้⁶

ในกรณีคนลาวที่เข้าเมืองถูกกฎหมายแต่มีสิทธิอาศัยเป็นการชั่วคราว

ตัวอย่าง นายโสพาพอน สุริยะวง เกิดเมื่อวันที่ 8 มิถุนายน พ.ศ. 2518 เมืองโขง แขวง จำปาสัก ที่ประเทศลาว ได้เข้ามาในประเทศไทย ในวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2549 ได้เข้ามาเล่าเรียน ศึกษาอยู่ที่คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สาขาวิชาการค้าระหว่างประเทศ กำหนดเวลาที่จะศึกษาตามทุนที่ทางรัฐบาลลาวให้เป็นเวลา 3 ปี นับตั้งแต่วันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2549 ถึง วันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2552 หมายความว่า พอถึงวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2552 หรือ หากสิ้นภารกิจที่เรียนจบแล้ว นายโสพาพอน สุริยะวง ต้องได้ออกจากประเทศไทย ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

1.1.3. คนลาวที่เข้าเมืองผิดกฎหมายแต่ได้รับการผ่อนผันให้อาศัยในประเทศไทย

คนลาวที่เข้าเมืองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายแต่ได้รับการผ่อนผันให้อาศัยในประเทศไทย ด้วยเหตุผลที่ว่าทางมนุษยธรรมประเทศไทยจึงไม่ผลักดันคนเชื้อชาติลาวในกลุ่มนี้ออกออกจากประเทศไทย ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ที่หนีภัยความตายในช่วงสมัยลาวแตกหรือในสมัยสงครามอเมริกา ฝรั่งเศสกับลาว เข้ามาในประเทศไทยและบางกลุ่มก็ได้ออกจากประเทศไปยังประเทศที่สาม ซึ่งการปฏิบัติของประเทศไทยเป็นการปฏิบัติที่สอดคล้องกับกฎหมายปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

⁵ มาตรา 34 แห่ง คนเข้าเมือง พ.ศ. 2522.

⁶ มาตรา 36.

ค.ศ. 1948⁷ และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966⁸ ที่ได้บัญญัติรับรองสิทธิขั้นพื้นฐานของการเป็นมนุษย์ว่ามนุษย์ทุกคนมีสิทธิที่จะมีและดำรงชีวิตอยู่โดยปกติ ดังนั้น แม้คนลาวกลุ่มนี้จะเข้าเมืองมาโดยผิดกฎหมาย แต่เมื่อประเทศไทยได้ผ่อนผันให้อาศัยอยู่ในประเทศไทย สิทธิในการเข้าเมืองของคนเชื้อชาติลาวกลุ่มนี้อาศัยในประเทศไทยเป็นการอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522⁹

นอกนั้นยังได้รับการผ่อนผันให้อาศัยในประเทศไทยตามนโยบายของรัฐ นโยบายหรือมติคณะรัฐมนตรีในเรื่องนี้ เป็นการอาศัยอำนาจตามมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 โดยที่พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ให้อำนาจแก่รัฐมนตรีว่ากระทรวงมหาดไทยโดยอนุมัติของคณะรัฐมนตรี จะอนุญาตให้คนต่างด้าวผู้ใดหรือจำพวกใดเข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรภายใต้เงื่อนไขใดๆหรือจะยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ในกรณีใดๆก็ได้

มติรัฐมนตรีที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมืองฉบับนี้ จะมีอยู่ 2 กรณีด้วยกันเช่น

ก.กรณีของมติคณะรัฐมนตรีเพื่อผ่อนผันให้คนต่างด้าวเข้ามาในประเทศไทย แต่ให้มีสถานะภาพ ที่เข้าเมืองชอบด้วยกฎหมาย

ในกรณีนี้จะเป็นมติ ครม. ที่ออกมาเพื่อ “ผ่อนผัน” ให้บุคคลที่หลบหนีเข้าเมืองอยู่อาศัยในประเทศไทยในลักษณะชั่วคราวหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ แม้บุคคลที่เข้าเมืองมาในประเทศไทยโดยไม่ได้รับอนุญาตเข้าเมือง แต่ด้วยสถานการณ์พิเศษ คณะรัฐมนตรีจึงมีมติโดยอาศัยตาม

⁷ ข้อ 3 แห่งปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1948 บัญญัติไว้ว่า “ บุคคลมีสิทธิในการดำรงชีวิตในเสรีภาพและความมั่นคงแห่งร่างกาย ” ข้อที่ 14 บัญญัติไว้ว่า “ 1. บุคคลมีสิทธิที่จะแสวงหาที่พักพิงในประเทศอื่นๆเพื่อลี้ภัยจากการกดขี่ข่มเหง 2. สิทธินี้จะกล่าวอ้างมิได้ในกรณีการฟ้องคดีซึ่งโดยความจริงเกิดจากความผิดที่ไม่ใช่เรื่องการเมืองหรือจากการกระทำที่ขัดต่อความมุ่งประสงค์และหลักการของสหประชาชาติ ”

⁸ ข้อ 6 แห่งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 บัญญัติไว้ว่า “มนุษย์ทุกคนมีสิทธิโดยธรรมชาติ ในการดำรงชีวิตสิทธินี้ย่อมได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย ไม่มีบุคคลใดสามารถล่วงชีวิตของใครได้...”

⁹ มาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ได้บัญญัติไว้ว่า “ในกรณีพิเศษเฉพาะเรื่องรัฐมนตรี โดยอนุมัติของคณะรัฐมนตรีจะอนุญาตให้คนต่างด้าวผู้ใดหรือจำพวกใดเข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรภายใต้เงื่อนไขต่างๆหรือจะยกเว้นไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ในกรณีใดๆก็ได้”

มาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง ผ่อนผันให้เข้ามาในราชอาณาจักรไทยได้ และมักกำหนดเงื่อนไขการควบคุมคนต่างด้าวนั้นไว้ในท้องที่ใดท้องที่หนึ่งโดยเฉพาะเจาะจง มติดังกล่าวนั้น อาจารย์รอนสิทธิในการทำงานโดยชอบด้วยกฎหมายแก่คนต่างด้าวนั้นด้วย แต่ไม่ยอมให้สิทธิเข้าเมือง ซึ่งทำให้คนลาวในลักษณะนี้ไม่มีสถานะเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย

ขอให้สังเกตว่า กรณีที่มักเกิดขึ้นเป็นเรื่องของ “การผ่อนผัน” มิใช่ “อนุญาตให้เข้าเมือง” แต่อย่างใด เช่น มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2539 ซึ่งผ่อนผันให้ “คนต่างด้าวซึ่งมีสัญชาติพม่า เขมร และลาว” อยู่ชั่วคราวในประเทศไทยโดยมิให้สิทธิเข้าเมือง แต่ให้สิทธิในการทำงานไร้ฝีมือเป็นระยะเวลา 2 ปี¹⁰

ข. กรณีของมติคณะรัฐมนตรีเพื่ออนุญาตให้คนต่างด้าวมีสถานภาพที่เข้าเมืองชอบด้วยกฎหมาย

ในกรณีนี้มักจะเป็นมติคณะรัฐมนตรี ที่ออกมาเพื่ออนุญาตให้บุคคลที่หลบหนีเข้าเมืองอยู่อาศัยในประเทศไทยในลักษณะชั่วคราวหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ในกรณีนี้ แม้บุคคลดังกล่าวจะเข้าเมืองโดยมิชอบด้วยกฎหมายก็ตาม แต่ด้วยสถานการณ์พิเศษ คณะรัฐมนตรีจึงมีมติโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง อนุญาตให้เข้ามาในราชอาณาจักรได้ แต่กำหนดกระบวนการที่จะให้สถานะภาพเป็นคนเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายได้อีก¹¹

ตัวอย่าง ในกรณีของนางกาวิพร วิไลวรรณ ในข้อเท็จจริงดังที่ได้กล่าวมาในบทที่ 1 ข้อ 2.2 แล้ว นางกาวิพร วิไลวรรณ เป็นคนที่หลบหนีเข้าเมืองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายแต่ได้รับสิทธิอาศัยเป็นการชั่วคราว ภายใต้มติคณะรัฐมนตรีเพื่ออนุญาตให้นางกาวิพร วิไลวรรณ มีสถานะภาพที่เข้าเมืองชอบด้วยกฎหมายคณะรัฐมนตรีจึงมีมติโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง

¹⁰ พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร, “การเข้ามาในประเทศไทยของคนต่างด้าวเพื่อทำงาน: ข้อสำรวจทางกฎหมาย ปัญหาและทางเลือกนโยบาย”, รายงานวิจัยเสนอในการสัมมนาระดับชาติ ชุดโครงการวิจัยเรื่อง “ทางเลือกนโยบายการนำเข้าแรงงานข้ามชาติของประเทศไทย : การศึกษาข้อเท็จจริงจากกลุ่มผลประโยชน์ ข้อสำรวจทางกฎหมาย และการวิเคราะห์ระบบการจัดการของรัฐ”, สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

¹¹ อารยา ชินวรโกมล.

1.1.4. คนลาวที่เกิดในประเทศไทยแต่ถูกถือว่าเข้าเมืองผิดกฎหมาย แต่ก็ได้รับการผ่อนผันให้อาศัยในประเทศไทย

ท.ร. 13 เป็นทะเบียนบ้าน ใช้สำหรับคนที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย แต่อยู่ในลักษณะชั่วคราว หรือเข้าเมืองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง เพื่อประโยชน์ในการรักษาและควบคุมการทะเบียนราษฎร การตรวจสอบพิสูจน์ตัวตนบุคคลและประมวลผลข้อมูลทางทะเบียนและประวัติราษฎร ให้สำนักทะเบียนกลางดำเนินการจัดเก็บข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎร ตามที่ผู้อำนวยการทะเบียนกำหนดและปรับปรุงข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรให้ตรงต่อความเป็นจริงอยู่เสมอทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในกรณีที่เป็นแรงงานต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งที่เคยรายงานตัวทำทะเบียนประวัติราษฎรไว้กับกรมการปกครอง และมีใบ ท.ร. 38/1 แต่เป็นบุคคลที่ไม่เคยขอใบอนุญาตทำงานเลย หรือเคยขอใบอนุญาตทำงานแต่ขาดการต่ออายุใบอนุญาตการทำงานไปแล้ว และก็อาจสามารถดำเนินการเพื่อขอใบอนุญาตทำงานใหม่ได้ตามระยะเวลาหรือตามนโยบายของรัฐ

1.2. คนลาวซึ่งไม่มีสิทธิอาศัยอยู่ในประเทศไทย เพราะเข้าเมืองผิดกฎหมายและไม่ได้รับการผ่อนผันให้อาศัยในประเทศไทย

1.2.1. คนลาวที่หลบหนีเข้ามาเป็นแรงงานในประเทศไทย

ในส่วนนี้ผู้ทำวิทยานิพนธ์จะได้ศึกษาสาเหตุที่ทำให้คนลาวต้องออกนอกประเทศเพื่อมาทำงานในประเทศไทยโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือหลบหนีเข้าเมืองและสถานภาพในการทำงานของคนลาวในประเทศไทยจะมีสิทธิอาศัยในประเทศไทยหรือไม่

จากศึกษาในส่วนนี้พบว่าปัจจัยที่ทำให้คนลาวต้องหลบหนีเข้าเมืองเพื่อไปทำงานในประเทศไทยโดยไม่ได้รับอนุญาตมีหลายปัจจัยด้วยกัน เช่น ปัญหาทางเศรษฐกิจ ประสพภาวะความยากจน การว่างงาน ค่าตอบแทนการทำงานต่ำและปัญหาเรื่องการทำหนังสือผ่านแดนก็พบปัญหาความยุ่งยากไม่สะดวกโดยเฉพาะกลุ่มคนที่อยู่ห่างไกลติดกับชายแดนและค่าใช้จ่ายสูง เพราะว่าการทำ PASSPORT นั้นต้องทำได้อยู่ที่เดียวคืออยู่กระทรวงการต่างประเทศที่อยู่ที่ยี่งวงจันทน์ ฉะนั้นจึงทำให้กลุ่มคนบางคนที่อยู่ตามแนวชายแดนเข้ามาทำงานในประเทศไทยโดยไม่มีหนังสือเดินทาง จึงทำให้กลุ่มคนนี้ตกอยู่ในสถานะของคนหลบหนีเข้าเมืองผิดกฎหมายและอีกปัจจัยหนึ่งด้านในประเทศไทยที่มีความน่าสนใจที่จะอพยพเคลื่อนย้ายเข้ามาเพื่อทำงาน เหตุที่มีอิทธิพลมากที่สุดก็คือ การเจริญเติบโตหรืออัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ รองลงมาคือ ระบบ

ป้องกัน สกัดกั้นด่านตรวจคนเข้าเมืองยังไม่มีประสิทธิภาพดีพอ ฉะนั้นจึงทำให้การลักลอบเข้าเมืองได้ง่าย และเรื่องของรายได้ค่าตอบแทนการทำงานหรือค่าจ้าง โอกาสในการทำงาน ก็สูงกว่า

ความรู้ความสามารถในการทำงานของคนกลุ่มนี้ เป็นลักษณะของการใช้แรงงานหรือเรียกได้ว่าเป็นแรงงานไร้ฝีมือ (Un-Skilled Labour) ด้วยขาดโอกาสในการได้รับการศึกษาและการฝึกฝนในด้านอาชีพ

สถานะของคนลาวกลุ่มนี้เป็นคนที่เข้าประเทศไทยโดยมิชอบด้วยกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง ย่อมทำให้ไม่มีสิทธิในการเข้าเมืองและอยู่ในราชอาณาจักรไทย มีโทษอาญาตามกฎหมายนี้ และจะต้องส่งตัวออกไปจากราชอาณาจักร

ตัวอย่าง ในกรณีของ นางไพรินทร์ เกิดเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2512 ที่บ้านปากตมดอนนาง ตำบลตาแสงปากแกม เมืองแก่นท้าว แขวงไชยบุรี ประเทศลาว ซึ่งมีพี่น้องร่วมท้องแม่เดียวกัน 3 คนคือ 1. นาง ไพรินทร์ 2. นาย บัวไล 3. นายเฉลิม ซึ่งเป็นบุตรของนาย ตาบินและนางบัวลิ ที่มีเชื้อชาติลาวและมีสัญชาติลาว

นางไพรินทร์เกิดโดยหมอต้าแยชื่อแม่คำพิเป็นผู้ทำคลอด นางไพรินทร์เคยได้เรียนหนังสือแค่ชั้นประถมปีที่ 1 แต่ไม่จบเพราะขี้เกียจที่จะเรียน ซึ่งในปัจจุบันนางไพรินทร์ไม่สามารถเขียนและอ่านหนังสือแต่พูดภาษาลาวได้

นางไพรินทร์ ได้เข้ามาในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2528 ตอนที่อายุประมาณ 16 ปี ได้เดินทางเข้ามาประเทศไทยโดยผ่านเขตชายแดนระหว่างแม่น้ำเหืองผ่านด่านบ้านแม่หนอในฝั่งประเทศลาวและในเขตบ้านนากะเส็ง อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลยประเทศไทย

นางไพรินทร์หลังที่ข้ามมาในประเทศไทยหลังปี พ.ศ. 2528 แล้ว นางไพรินทร์ก็ได้กลับไปประเทศลาวอีกครั้งในช่วงท้ายปีพ.ศ. 2533 ต่อต้นปี 2534 พร้อมด้วยลูก 2 คน ซึ่งอยู่ประเทศได้เพียงประมาณ 8 ถึง 9 เดือนเท่านั้นก็ได้กลับเข้ามาในประเทศไทยอีกครั้งด้วยเหตุผลที่ว่า สามีของตนถูกจับจึงได้เข้ามาอีก จากปี พ.ศ. 2534 จนถึงปัจจุบันคือปี พ.ศ. 2551 นางไพรินทร์ ก็ไม่เคยกลับไปประเทศลาวและขาดการติดต่อจากพ่อแม่และญาติพี่น้องเลย อาจด้วยเหตุผลที่ว่า นางไพรินทร์เขียนหนังสือไม่เป็นและในระยะนั้นอาจยังไม่สะดวกในเรื่องการสื่อสารทางโทรศัพท์ก็อาจเป็นไปได้ จึงเป็นเหตุที่ทำให้นางไพรินทร์ไม่สามารถติดต่อหาพ่อแม่และญาติพี่น้องของตนได้

จากการเล่าและการสอบถามตัวบุคคลแล้วนางไพรินทร์ยังไม่มีหนังสือเอกสารใดๆเลยที่พอยืนยันได้ว่านางไพรินทร์จะเป็นคนลาวในขณะนี้ ยังขาดตัวพยานบุคคลที่พอยืนยันว่านางไพรินทร์เกิดในประเทศลาวจริงหรือไม่ เพราะอีกปัญหาหนึ่งคือบุคคลที่นางไพรินทร์กล่าวขึ้นมานั้น ก็ยังไม่สามารถมาปรากฏตัวที่จะยืนยันได้(หาตัวยังไม่พบ)

สถานะของนางไพรินทร์ในปัจจุบันเป็นคนที่ไร้รัฐไร้สัญชาติในประเทศไทยซึ่งไม่มีชื่ออยู่ในทะเบียนราษฎรของประเทศใดในบนโลกนี้และนอกนั้นรัฐไทยยังถือว่านางไพรินทร์เป็นคนที่เข้าเมืองผิดกฎหมายและไม่มีสิทธิอาศัย¹²

ตัวอย่าง ในกรณีของนายตุ่น ดังที่ได้กล่าวมาในบทที่ 1 ข้อ 1.2 ได้เข้ามาในประเทศไทยในปี ค.ศ. 2002 กับเพื่อนเพื่อหางานทำ ได้เข้ามาทางด่านเขมราฐ แต่พอมาถึงประเทศไทยแล้วก็ถูกตำรวจไทยจับได้ และถูกเจ้าหน้าที่ไทยส่งกลับประเทศลาว ต่อมา นายตุ่น ได้เข้ามาในประเทศไทยเป็นครั้งที่ 2 และได้เข้ามาทำงานอยู่ที่ร้านอาหารย่านลาดพร้าว ได้รับเงินเดือน 2,800 บาทต่อเดือน ซึ่งได้ขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าว ต่อมาก็ได้ถูกตำรวจจับได้เป็นครั้งที่ 2 โดยข้อหาเมียบ้า มีไว้ครอบครอง ซึ่งเจ้าหน้าที่ได้เอาไปกักตัวไว้ที่ ส.น.โชคชัย 4 เป็นเวลา 1 คืน แล้วส่งไปบ้านแม่ตาก ประมาณ 3 เดือนกว่า จากนั้นก็ได้ถูกศาลเยาวชน พินาศคดี จำคุก 1 ปี 6 เดือน ถูกส่งไปอยู่บ้านกรุดา 3 เดือน ต่อมาก็ถูกส่งไป อยู่ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน(บ้านกาญจนาภิเษก) ประมาณ 8 เดือน ต่อมาศาลได้ลดโทษให้ 3 เดือน หลังจากที่ได้ออกจากบ้านกาญจนาภิเษกแล้ว นายตุ่นก็ได้มาทำงานอยู่ที่เดิมในขณะนั้นได้รับเงินเดือนละ 5,000 บาท แต่ว่าในปัจจุบันนายตุ่นได้ถูกถอนชื่อ ออกจากทะเบียนแรงงานต่างด้าวและก็ได้กลายเป็นแรงงานผิดกฎหมายเหมือนเดิม

จากการพิสูจน์จากตัวตนของนายตุ่นแล้ว ปรากฏว่าไม่มีหนังสืออันใดเลยที่จะสามารถยืนยันได้ว่านายตุ่นเป็นคนลาวได้ เพราะไม่มีบัตรประจำตัว ไม่มี passport เป็นต้น ต่อมา ในวันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2551 นายตุ่นก็ได้ไปแสดงตัว เพื่อพิสูจน์สัญชาติลาวกับสถานทูตลาวในที่สุดทางสถานทูตลาวก็ได้ยอมรับว่านายตุ่นเป็นลาวและทางสถานทูตลาวก็ได้ออกหนังสือเพื่อส่งกลับประเทศลาวเพื่อทำบัตรประชาชนและทำ passport หลังจากที่นายตุ่นได้ทำ passport เสร็จแล้วนายตุ่นก็ได้กลับมาประเทศไทยเป็นครั้งที่ 3 แต่การเข้ามาในประเทศไทยในครั้งนี้ก็แตกต่างจาก 2 ครั้งที่ผ่านมา เพราะครั้งนี้ได้เข้าเมืองอย่างถูกต้องตามกฎหมายเข้าเมืองซึ่งนายตุ่นก็ได้กลับมาทำงานอยู่ที่ร้านอาหารลาดพร้าวที่เดิมและได้รับเงินเดือนละ 5,000 บาท จนถึงปัจจุบัน

ถึงแม้ว่านายตุ่นจะเป็นคนที่เข้าในราชอาณาจักรอย่างถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าเมืองก็ตาม แต่นายตุ่นยังถูกจำกัดในด้านสิทธิขั้นพื้นฐานในด้านต่างๆ

¹² ดูรายละเอียดในบทที่ 3

1.2.2. คนลาวที่หลบหนีเข้ามาเพื่อวัตถุประสงค์อื่นที่มีใช้เพื่อทำงาน

ในส่วนผู้ทำวิทยานิพนธ์จะได้ศึกษาถึงกรณีของคนลาวหลบหนีเข้าเมืองโดยไม่ใช้วัตถุประสงค์ที่จะเข้ามาทำงานแต่มีวัตถุประสงค์ เช่น กลุ่มคนที่หลบหนีเสี่ยงภัยความตาย กลุ่มคนที่หลบหนีเข้าเมืองเพื่อจะไปยังประเทศที่สาม กลุ่มคนที่เข้ามาประเทศไทยตามสามีหรือ ภรรยา หรือตามบิดา มารดา เป็นต้น

ก) กลุ่มคนที่หลบหนีเสี่ยงภัยความตาย ในกลุ่มนี้ส่วนมากจะเป็นบุคคลที่ได้หลบหนีข้ามพรมแดนจากรัฐหนึ่งไปยังอีกรัฐหนึ่งซึ่งได้หนีออกจากประเทศในช่วงระยะที่มีสงครามในประเทศลาวเพื่อต่อสู้กับฝ่ายตรงกันข้ามและเพื่อการที่จะมีชีวิตอยู่รอด จึงได้หลบหนีเข้ามาในประเทศไทยโดยไม่ได้รับอนุญาตตอนที่เข้ามา ในเมื่อสงครามสิ้นสุดและมีเสถียรภาพทางการเมืองในลาวแล้วบางคนก็กลับคืนสู่ถิ่นฐานเดิมแต่บางคนก็ไม่กลับคืนถิ่นฐานเดิม

ข) กลุ่มคนที่หลบหนีเข้าเมืองเพื่อจะไปยังประเทศที่สาม กลุ่มนี้เป็นกลุ่มคนที่มีวัตถุประสงค์อยากจะไปยังประเทศที่สามโดยถือเอาประเทศไทยเป็นทางผ่าน บางคนก็อาจมีความผิดทางอาญา เพื่อหลบหนีความผิดหรือกลุ่มที่ถูกหลอกเข้ามาไทยโดยอ้างว่าจะพาไปยังประเทศที่สาม จึงได้ข้ามไปยังประเทศไทยโดยมีการแอบอ้างว่าตนมีความผิดทางการเมืองและยังเรียกร้องขอไปยังประเทศที่สาม และอ้างถ้าตนกลับคืนไปยังประเทศลาวแล้วอาจไม่มีความปลอดภัย

ตัวอย่าง ชาวเมืองลาวไม่ยอมกลับภูมิลำเนาขอพบ UN อ้างไม่ปลอดภัยหลังเข้าแดนลาว ไทย-ลาว ส่ง-รับผู้ลี้ภัย จำนวน 153 คนกลับประเทศ หลังพิสูจน์สัญชาติพบเป็นคนลาวถูกแก๊งค้ายาหลอกลวงมายังไทย อ้างว่าจะพาไปประเทศที่สาม ขณะเดียวกัน ชาวเมืองไม่ยอมออกจากห้องควบคุม ไม่ยอมกลับประเทศ อ้างความไม่ปลอดภัยหลังกลับลาว ขอพบเจ้าหน้าที่ UN เจ้าหน้าที่ไทย-ลาวห้วนล้อมนับ 5 ชั่วโมงยังไม่มีการยุติ

เมื่อเวลา 10:00 น. (30 ม.ค.) ที่ห้องประชุมจอมมณีชั้น3 ศาลากลางจังหวัดหนองคาย ได้มีพิธีรับมอบชาวเมืองลาวจำนวน 153 คน โดยมีพลโท นิพัทธ์ ทองเล็ก เจ้ากรมชายแดนทหาร เป็นประธานคณะอนุกรรมการร่วมมือรักษาความสงบเรียบร้อยตามชายแดน ไทย-ลาว เป็นประธานฝ่ายไทย และพันเอก สีพัน พุดทะวง หัวหน้ากรมชายแดนและแผนกที่ กองทัพบกประชาชนลาว รองประธานคณะอนุกรรมการ ร่วมมือรักษาความสงบเรียบร้อยตามชายแดนทั่วไปไทย-ลาว

พร้อมทั้งได้ทำบทบันทึกการรับคนลาวที่ฝ่ายไทยส่งมอบระหว่างคณะประสานงานฝ่ายไทยและคณะประสานงานฝ่ายลาว ชาวเมืองจำนวน 152 คนได้ลักลอบออกจากบ้านห้วยน้ำขาว จ. เพชรบูรณ์ เข้ามายังกรุงเทพฯ และถูกเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองจับกุมได้ เมื่อวันที่ 17 พ.ย. 2549 แล้วนำมาควบคุมตัวไว้ที่อาคารควบคุมผู้หลบหนีเข้าเมือง ด้านตรวจคนเข้าเมืองหนองคาย

เมื่อได้ประสานงานกับทางการของลาว เพื่อพิสูจน์สัญชาติว่าเป็นม้งลาวหรือไม่ เพื่อผลักดันกลับประเทศ ซึ่งคณะประสานงานไทย-ลาว ฝ่ายไทยนำโดยพันเอก ไพโรจน์ วิไลลักษณ์ ผู้อำนวยการกองกิจการชายแดนไทย-ลาว กรมกิจการชายแดนทหารและเขานูการคณะกรรมาการ รักษาความสงบเรียบร้อยตามชายแดนทั่วไปไทย-ลาว

ส่วนฝ่ายลาว นำโดย พันเอก สีพัน พุดทะวง ได้ทำการตรวจพิสูจน์สัญชาติตามรายชื่อ และประวัติชาวม้ง เมื่อวันที่ 16 ม.ค.2550 ผลการตรวจพิสูจน์ทราบว่าชาวม้งทั้งหมดเป็นคนลาว หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายอย่างแท้จริง ในช่วงระหว่างการควบคุมตัวของเจ้าหน้าที่ชาวม้งได้ คลอดลูกเพิ่มมาอีก 1 คน รวมเป็นชาวม้ง 153 คน ฯ

ข้อสำคัญที่ไทย-ลาวจะต้องร่วมมือกันคือ การจัดขบวนการค้ามนุษย์ให้หมดสิ้นไปด้วยการตัดโอกาสหรือช่องว่าง การเคลื่อนไหวของขบวนการค้ามนุษย์เหล่านี้ ที่มักจะหลอกลวงเหยื่อ คนลาวว่าสามารถพามาประเทศไทยแล้วจะพาไปยังประเทศที่สามเมื่อเข้ามาแล้วก็สร้างปัญหาให้ทางการของไทยและไม่รู้วันจบสิ้น¹³

ค) กลุ่มคนที่เข้ามาประเทศไทยตามสามี หรือ ภรรยา หรือ ตามบิดา มารดา

ในกรณีนี้คู่สามีภรรยาฝ่ายใดหนึ่งที่เป็นคนลาวหรืออีกผู้หนึ่งเป็นคนไทยหลังที่มีการรักกันแล้วทั้งสองก็ตกลงปลงใจอยู่ร่วมกันเป็นสามีภรรยาแล้วหนีตามมากลับสามีหรือภรรยาซึ่งมาอาศัยในประเทศโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือไม่ทำหนังสือใดๆเลยที่เกี่ยวข้องหนังสือที่สำคัญในการเดินทาง เช่น PASSEPORT หรือหนังสือผ่านแดน

ตัวอย่าง นางตุนคำ เป็นคนลาว เกิดที่เมืองแก้งกอก แขวงสะหวันนะเขต ประเทศลาว ได้เข้ามาในประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. 2528 โดยนำมาสามี ชื่อ นายคำแดง สัญชาติไทย ทั้งสองอยู่ด้วยกันตามสามีภรรยาเป็นเวลา 22 ปี แต่ยังไม่ได้ทำการจดทะเบียนการสมรส ซึ่งปัจจุบันมีลูกด้วยกัน 2 คนคือ นางสาวน้อย เกิดเมื่อ พ.ศ. 2537 และนาย เสือ เกิดเมื่อ พ.ศ. 2539 เด็กทั้งสองคนมีสัญชาติไทยเพราะเกิดในประเทศไทย

1.2.3. คนลาวที่เกิดในประเทศไทยแต่ถูกถือว่าเข้าเมืองผิดกฎหมาย และไม่ได้รับการผ่อนผันให้อาศัยในประเทศไทย

คนเชื้อชาติลาวในกลุ่มนี้เป็นบุคคลที่เคยมีสัญชาติไทยโดยหลักดินแดนตามกฎหมายสัญชาติ ที่มีผลบังคับอยู่ ในขณะที่บุคคลนั้นเกิดแต่เนื่องจากเมื่อมีการประกาศใช้ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 337 ทำให้บุคคลที่มีองค์ประกอบแห่งข้อเท็จจริงครบตามข้อ 1 แห่งปฏิวัติฉบับที่

¹³ สืบค้นจาก [Http://www.backtohome.org/autopage-new/](http://www.backtohome.org/autopage-new/)

337 ต้องถูกถอนสัญชาติไทย แต่ตรงกันข้ามกับกลุ่มคนที่มิได้รับใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว ตามข้อกำหนดในมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนคนต่างด้าว พ.ศ. 2493 ทั้งๆที่มีสิทธิ โดยชอบด้วยกฎหมาย แต่มิได้ใช้สิทธิที่ตนมีอยู่ตามกฎหมายในการไปรับใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว จึงถูกทางการไทยนำชื่อไปใส่ในทะเบียนคนอพยพและเมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติ สัญชาติ(ฉบับที่2) พ.ศ. 2535 จึงถูกถือว่าเป็นคนต่างด้าวที่ไม่ได้รับอนุญาตให้เข้ามาในประเทศไทย หรือถูกถือว่าเป็นคนที่เข้าเมืองโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

ในปัจจุบันคนเชื้อชาติลาวที่เกิดในประเทศไทยซึ่งเคยได้สัญชาติไทยโดยการเกิด โดยหลักดินแดนแต่ต้องตกอยู่ภายใต้ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 337 ปีพ.ศ. 2515 อันทำให้ถูก ถอนสัญชาติไทยดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น ถึงอย่างไรก็ตามคนเชื้อชาติลาวที่เกิดในประเทศไทยและ เคยได้สัญชาติไทยแล้วก็มีสิทธิที่จะได้รับสัญชาติไทยกลับคืนมาอีกครั้ง โดยผลของประกาศ กระทรวงมหาดไทยฉบับลงวันที่ 17 กันยายน พ.ศ. 2547 เรื่องสั่งให้บุคคลซึ่งถูกถอนสัญชาติไทย ตามประกาศฉบับที่337และบุตรหลานได้สัญชาติไทย และตามพระราชบัญญัติสัญชาติฉบับที่ 4 พ.ศ. 2551 ดังนั้นในวันนี้นักเชื้อชาติลาวที่ถูกถอนสัญชาติไทยตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 337 รวมทั้งบุตรหลานย่อมมีสถานะเป็นคนสัญชาติไทยแล้วตามผลทางกฎหมาย

ตัวอย่าง ในกรณีที่เป็นลูกของม้งลาวในจำนวนหนึ่งใน 153 คนที่ได้กล่าวมาในข้อ 1.2.2 เพราะคนที่ลักลอบเข้าเมืองมาจริงๆมีจำนวน 152 คนและอีกหนึ่งคนเป็นคนที่เกิดในประเทศไทยในขณะที่กำลังดำเนินการพิสูจน์สัญชาติลาวอยู่

2. สถานะแห่งสิทธิในการทำงานของคนลาวในประเทศไทย

ในส่วนนี้ผู้ทำวิทยานิพนธ์จะได้ศึกษาถึงสถานะแห่งสิทธิทางกฎหมายของคนลาวตามกฎหมายไทยว่าจะสามารถทำงานได้หรือไม่ อย่างไร ซึ่งผู้ทำวิทยานิพนธ์จะได้นำไปสู่การวิเคราะห์ ถึงในกรณีคนลาวที่เป็นต่างด้าวที่เข้าเมืองถูกกฎหมาย กรณีคนลาวที่เป็นต่างด้าวที่เข้าเมืองผิดกฎหมายแต่ได้รับการผ่อนผันให้มีสิทธิอาศัยและทั้งกรณีคนลาวที่เป็นต่างด้าวที่เข้าเมืองผิดกฎหมายและไม่มีสิทธิอาศัย ซึ่งผู้ทำวิทยานิพนธ์จะได้ทำการศึกษาเป็นแต่ละกรณีดังต่อไปนี้

จากการศึกษาสถานะแห่งสิทธิของคนลาวที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงานหรือผู้ที่ได้รับอนุญาต ทำงานในประเทศไทย ภายใต้พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๕๑ มี 3 ประเภทด้วยกัน คือ

ก. กรณีที่เป็นคนลาวทั่วไป หมายถึงคนลาวที่เข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว ตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองเพื่องานอันจำเป็นและเร่งด่วนที่มีระยะเวลาทำงานไม่เกิน 15 วัน¹⁴ ต้องมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร หรือได้รับอนุญาตให้เข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว ตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง โดยมีใช้ได้รับอนุญาตให้เข้ามาในฐานะนักท่องเที่ยวหรือผู้เดินทางผ่าน และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่ได้กำหนดในกฎกระทรวง¹⁵ และกรณีที่คนลาวซึ่งมีภูมิลำเนาที่มีชายแดนติดกับประเทศไทย คนลาวซึ่งมีภูมิลำเนาและมีชายแดนติดกับประเทศไทย ถ้าได้เข้ามาในราชอาณาจักรโดยมีเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง อาจได้รับอนุญาตให้ทำงานบางประเภทหรือลักษณะงานในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวในช่วงระยะเวลาหรือตามฤดูกาลที่กำหนดได้ ทั้งนี้ เฉพาะการทำงานภายในห้องที่อยู่ติดกับชายแดน หรือห้องที่ต่อเนื่องกับห้องที่ดังกล่าว โดยมีเงื่อนไขและเป็นไปตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา¹⁶

ข. คนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้เข้ามาทำงานในราชอาณาจักร ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุน หรือตามกฎหมายอื่นในการอนุญาตให้คนต่างด้าวเข้ามาทำงานในราชอาณาจักรตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุนหรือตามกฎหมายอื่น ให้ผู้อนุญาตตามกฎหมายดังกล่าวมีหนังสือแจ้งการอนุญาตนั้นต่อนายทะเบียนพร้อมด้วยรายละเอียดที่อธิบดีกำหนดโดยเร็ว เมื่อได้รับแจ้งตามวรรคหนึ่ง ให้นายทะเบียนออกใบอนุญาตให้คนต่างด้าวนั้นภายใน 7 วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง ในระหว่างรอรับใบอนุญาตนั้นคนต่างด้าวสามารถทำงานไปพลางก่อนได้ โดยได้รับยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามมาตรา 24¹⁷

ค. คนลาวที่ตกอยู่ในกรณีตามมาตรา 13 มีอยู่ 4 ประเภทด้วยกันเช่น

1. คนลาวที่ถูกเนรเทศตามกฎหมายว่าด้วยการเนรเทศและ ได้รับการผ่อนผันให้ไปประกอบอาชีพ ณ ที่แห่งใดแทนการเนรเทศ หรืออยู่ในระหว่างรอการเนรเทศ

¹⁴ มาตรา ๙ พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว, พ.ศ. ๒๕๕๑.

¹⁵ มาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๕๑.

¹⁶ มาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551.

¹⁷ มาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551.

ตามกฎหมายอื่นเช่น ที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับคนต่างด้าวในลักษณะเดียวกัน เช่น พระราชบัญญัติปิโตรเลียม พระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรม

2. คนลาวที่เข้าเมืองโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าเมืองแต่ได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวเพื่อรอการส่งกลับหรืออยู่ในระหว่างรอการส่งออกนอกนอกราชอาณาจักรตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าเมือง
3. คนที่เกิดในราชอาณาจักรแต่ไม่ได้รับสัญชาติไทย และ
4. ถูกกีดกันสัญชาติตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 337 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2515 หรือตามกฎหมายอื่น ซึ่งสามารถทำงานได้ หรือเป็นไปตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง¹⁸

2.1. กรณีคนลาวที่เป็นต่างด้าวที่เข้าเมืองถูกกฎหมาย

ในส่วนนี้ผู้ทำวิทยานิพนธ์จะได้ศึกษาถึงในกรณีคนลาวที่เป็นต่างด้าวที่เข้าเมืองถูกกฎหมายนั้นจะได้รับสถานะแห่งสิทธิในการทำงานของคนลาวที่ทำงานในประเทศไทยได้หรือไม่อย่างไร เช่น สิทธิในการเข้าสู่ตลาดแรงงานสิทธิในการทำสัญญาจ้างแรงงาน สิทธิในการคุ้มครองแรงงาน และสิทธิในกระบวนการยุติธรรม เป็นต้น ซึ่งจะได้ทำการศึกษาดังต่อไปนี้

2.1.1. สิทธิในการเข้าสู่ตลาดแรงงาน (Right to work access)

ในส่วนนี้ผู้ทำวิทยานิพนธ์จะได้ศึกษาถึงสิทธิในการทำงานภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและ พ.ร.บ การทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.2551 ว่าสิทธิดังกล่าวนี้จะได้ถูกรับรองหรือยอมรับจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรและพ.ร.บ การทำงานของคนต่างด้าว หรือไม่อย่างไร ดังต่อไปนี้

จากการศึกษาผู้ทำวิทยานิพนธ์พบว่า สิทธิในการทำงานนี้เป็นสิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์ทุกคนควรมี เพื่อหาปัจจัยในการดำรงชีพ และประเทศไทยเองก็ได้ตระหนักถึงสิทธิดังกล่าวซึ่งได้ถูกรับรองสิทธิอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ซึ่งรวมไปถึงสิทธิในการทำงาน ในบทนี้ผู้ทำวิทยานิพนธ์จะขอกล่าวถึงสิทธิในการทำงานที่ได้รับการรับรองภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและพ.ร.บ.การทำงานของคนต่างด้าว ใน 2 ลักษณะด้วยกัน คือ สิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ และสิทธิในการทำงานของบุคคล

¹⁸ มาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551.

ภายใต้บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้มีบทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวกับการรับรองเสรีภาพในการประกอบอาชีพของบุคคลเรื่อยมา โดยในช่วงปี พ.ศ.2492 เป็นต้นมา ได้มีการตั้งเงื่อนไขไว้ว่าการจำกัดเสรีภาพในการประกอบอาชีพนั้นสามารถกระทำได้โดยบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะความปลอดภัยของประเทศ เศรษฐกิจแห่งชาติ หรือสวัสดิภาพของประชาชน เว้นแต่เพียงในรัฐธรรมนูญใน พ.ศ.2521 ที่มีได้มีการบัญญัติรับรองสิทธิในการทำงานไว้ แต่อย่างไรก็ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2521 ได้มีการกำหนดให้รัฐมีหน้าที่ส่งเสริมการฝึกอาชีพตามความเหมาะสมและความต้องการของประเทศ รัฐพึงช่วยเหลือผู้ยากไร้ได้รับทุนและปัจจัยต่างๆในการฝึกอาชีพด้วย

ในบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ฉบับปัจจุบัน การรับรองสิทธิในการทำงานของบุคคล ซึ่งปรากฏในส่วนที่ 6 อันเป็นหมวดที่ว่าด้วย “สิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพ” ซึ่งในรัฐธรรมนูญมาตรา 43 วรรค1ได้บัญญัติไว้ว่า บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพและการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม¹⁹

จะเห็นได้ว่าบทบัญญัติรัฐธรรมนูญได้มีการจัดขนาดแห่งการให้หลักประกันหรือรับรองสิทธิและเสรีภาพไว้ต่างกัน อาทิ การรับรองสิทธิและเสรีภาพไว้เด็ดขาด การรับรองสิทธิและเสรีภาพไว้อย่างกลาง และ การรับรองสิทธิและเสรีภาพไว้ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย²⁰

การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จะกระทำมิได้เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้ กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย บทบัญญัติในวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วยโดยอนุโลม²¹

เมื่อพิจารณาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 แล้ว รัฐไทยก็มีการยอมรับสิทธิในการที่จะมีงานทำของบุคคล แต่ทั้งนี้รัฐที่จะสามารถที่จะจำกัดสิทธิในการทำงานได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้น

¹⁹ มาตรา 43 วรรค 1 แห่ง รัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550.

²⁰ หยุด แสงอุทัย, หลักรัฐธรรมนูญและกฎหมายเลือกตั้งทั่วไป, คำบรรยายปริญาโท คณะรัฐศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่7 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2513).

²¹ มาตรา 29 และ มาตรา 6 แห่ง รัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550.

แต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐหรือเศรษฐกิจของประเทศ การคุ้มครองประชาชนในด้านสาธารณสุข โภค การรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การจัดระเบียบการประกอบอาชีพ การคุ้มครองผู้บริโภค การผังเมือง การรักษาทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม สวัสดิภาพของประชาชน หรือเพื่อป้องกันการผูกขาดหรือขัดขวางการแข่งขัน²²

ดังนั้น ในกรณีนี้ การจำกัดสิทธิในการทำงานของคนต่างด้าว หรือคนที่มีเชื้อคนชาติ ต้องอาศัยอำนาจตามกฎหมายเท่านั้นและการกระทำเพียงจำกัดสิทธิเท่านั้น แต่จะเพิกถอนสิทธิไม่ได้ และในส่วนของพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าวฉบับ พ.ศ.2551 นี้ก็ได้มีการรับรองสิทธิในการทำงานได้บนพื้นฐานและเงื่อนไขที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว และเป็นไปตามข้อกำหนดในกฎกระทรวง โดยคำนึงถึงความมั่นคงของชาติ โอกาสในการประกอบอาชีพของคนไทยและความต้องการของคนต่างด้าวที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้จะกำหนดให้แตกต่างกันระหว่างคนต่างด้าวทั่วไปกับคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานและคนต่างด้าวที่ไม่อาจขอรับใบอนุญาต ทำงานได้²³ ในการอนุญาตให้คนต่างด้าวเข้ามาทำงานในราชอาณาจักรตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุนหรือตามกฎหมายอื่น ให้ผู้อนุญาตตามกฎหมายดังกล่าวมีหนังสือแจ้งการอนุญาตนั้นต่อนายทะเบียนพร้อมด้วยรายละเอียดที่อธิบดีกำหนดโดยเร็ว²⁴ นอกจากนี้ในพระราชบัญญัติฉบับนี้ยังอนุญาตให้คนต่างด้าวทำได้แต่ไม่อาจที่จะขอรับใบอนุญาตทำงานตามมาตรา 9 เพราะเหตุดังต่อไปนี้ อาจขอรับใบอนุญาตต่อนายทะเบียนเพื่อทำงานตามประเภทที่คณะรัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาตามข้อเสนอแนะของกรรมการ โดยคำนึงถึงความมั่นคงของชาติและผลกระทบต่อสังคม

นอกจากนี้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 ได้บัญญัติไว้ว่า บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้ มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดย

²² มาตรา 43 วรรค2 แห่ง รัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550.

²³ มาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551.

²⁴ มาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551.

ไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม²⁵ และบุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพ และการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือเศรษฐกิจของประเทศ การคุ้มครองประชาชนในด้านสาธารณสุขโรค การรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การจัดระเบียบการประกอบอาชีพ การคุ้มครองผู้บริโภค การผังเมือง การรักษาทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม สวัสดิภาพของประชาชน หรือเพื่อป้องกันการผูกขาดหรือขัดขวางการแข่งขัน²⁶ก็ตาม แต่ในสถานะแห่งสิทธิในการทำงานของคนลาวที่ไม่มีสัญชาติไทยย่อมมีขอบเขตจำกัดในบางอาชีพเท่านั้นที่คนต่างด้าวสามารถทำได้ สำหรับในกรณีที่เป็นบุคคลที่เข้าเมืองถูกกฎหมาย โดยทั่วไปเป็นไปตามมาตรา 7 มาตรา 10 มาตรา 12 กรณีที่ได้รับอนุญาตให้เข้าทำงานตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุน หรือตามกฎหมายอื่น ตามมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว เป็นผู้มีความสามารถทำงานในระดับมันสมอง หรือที่เรียกว่าแรงงานมีทักษะหรือแรงงานฝีมือ

ลักษณะการควบคุมการทำงานของคนต่างด้าวประเภทนี้มีลักษณะเปิด เห็นได้จากเงื่อนไขประเภทงาน ที่กฎหมายได้กำหนดห้ามไว้เพียง 39 อาชีพเท่านั้น²⁷ นอกเหนือจากงาน 39 อาชีพนี้ คนลาวสามารถทำได้โดยได้รับอนุญาตตามที่กฎหมายกำหนด และนอกนั้นรัฐยังส่งเสริมทุกคนวัยทำงานมีงานทำ อย่างมีความเสมอภาคโดยไม่มีกีดกันปฏิบัติทางเชื้อชาติ

2.1.2. สิทธิในการคุ้มครองแรงงาน

กรณีคนลาวที่เข้าเมืองถูกกฎหมายและได้รับอนุญาตในการทำงานอย่างถูกต้องตามกฎหมาย นั้นจะได้รับสิทธิในการคุ้มครองแรงงานตามกฎหมายไทยได้หรือไม่เพียงใด

จากการศึกษาตามสถานะแห่งสิทธิในการคุ้มครองแรงงาน ตามกฎหมายระหว่างประเทศและตามกฎหมายต่างๆของประเทศไทยแล้ว ผู้ทำวิทยานิพนธ์ยังไม่พบเห็นกฎหมายใดที่ห้ามไว้หรือกีดกันมิให้การคุ้มครองแรงงานลาว ดังที่ได้ปรากฏในมาตรา 4 แห่งรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้บัญญัติไว้ว่า “ศักดิ์ความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง”²⁸ และในมาตรา 30 ยังได้กำหนดไว้ “บุคคลย่อมเสมอภาคกันใน

²⁵ มาตรา 30 แห่ง รัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550.

²⁶ มาตรา 43 แห่ง รัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550.

²⁷ ดูในภาคผนวก.

²⁸ มาตรา ๔ รัฐธรรมนูญ แห่ง ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐.

กฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกันชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน”และ
ไม่มีการเลือกปฏิบัติแต่อย่างใด

แต่ในทางวิธีในการปฏิบัติแล้ว ในบางกรณีในบางพื้นที่ก็ยังไม่ได้รับการคุ้มครองตาม
กฎหมายได้อย่างเท่าที่ควร ถึงแม้จะเข้ามาทำงานโดยถูกต้องตามกฎหมาย และมีบทันทีที่ความ
ร่วมมือว่าด้วยการจ้างแรงงานที่ทั้งสองรัฐบาลได้ลงนามไปแล้วก็ตาม ลูกจ้างยังไม่ได้รับการ
คุ้มครองดูแลเอาใจใส่ ทำให้ถูกละเมิดสิทธิในด้านต่างๆจากนายจ้าง ตัวอย่าง ในกรณี นางไหม สี
ดาวง ดังที่ได้กล่าวมาในบทที่ 1 ข้อ 2.1 และ บทที่ 2 ข้อ 1.6 มาแล้ว แม้ว่านางไหม สีดาวง จะเข้า
มาทำงานอย่างถูกต้องตามกฎหมายก็ตามแต่นางไหมเองกลับไม่ได้รับการคุ้มครองแรงงานตาม
กฎหมายแรงงานไทย ตลอดระยะเวลาในการทำงาน นางไหมพร้อมด้วยเพื่อนๆที่ทำงานด้วยกันทุกคน
แทบจะไม่มีเวลาพักผ่อน เงินเดือนที่ได้รับไม่สมกับแรงงานที่ทำและไม่ได้รับเงินตามสัญญา เพราะ
ตอนที่เข้ามาทำงานตอนแรกทางบริษัทตัวแทนบอกว่าจะได้รับเงินเดือน เดือนละ 8,000 บาท
แต่ความเป็นจริงแล้วได้รับเพียงแค่ 5,500 บาทต่อเดือน และถูกหักค่าใช้จ่ายต่างๆที่โรงงานอ้าง จึง
ได้รับจริงเพียงเดือนละ 3,500 บาทต่อเดือน การทำงานเกินเวลาก็ไม่มีเงินเพิ่ม ยิ่งไปกว่านั้นไม่ได้
รับการดูแลสุขภาพเจ็บป่วย ไม่ได้รับการรักษาทางพยาบาล การให้แรงงานแบบบังคับ บางคนจนได้
เสียชีวิตในโรงงาน แต่ไม่ได้รับการดูแลใดๆเลย เช่นเพื่อนที่ทำงานด้วยกัน ชื่อ นายยง ชื่อ เล่น แต่
ไม่ทราบ ชื่อจริง เป็นคนที่มาจากเวียงจันทน์ ได้เสียชีวิตในวันที่ 8 กันยายน ค.ศ. 2007 และในนั้น
ทางโรงงานไม่ได้แจ้งต่อกับทางสถานทูตลาวประจำบางกอกเลย ไม่ได้ติดต่อกับญาติของผู้ตาย
และไม่ได้รับความช่วยเหลือจากทางการของไทยและทางการของลาวเลย ส่วนกรณี นางไหม ไม่มี
Passport ต้นฉบับถือเพียงแค่ตัวสำเนาเท่านั้น เพราะว่า ทางโรงงานเขาเก็บPassport ต้นฉบับไว้
และทางโรงงานเขาบอกนางไหมและทุกๆคนว่า ถ้าบุคคลใดหากมีความประสงค์อยากได้ หนังสือ
หรือ Passport นั้น ต้องได้จ่ายเงินคืนให้ทางบริษัทเสียก่อนจึงจะได้ เป็นจำนวน 19,994 บาท ทาง
โรงงานบอกว่า เพราะเขาได้จ่ายให้ทางบริษัทลาวจัดหางานไปแล้ว ทั้งๆที่ว่าคนงานดังกล่าวได้
จ่ายเงินให้ทางบริษัทลาวจัดหางานไปแล้วเป็นจำนวนเงิน 14,994 บาท กับ 130,000 กีบ ตอนอยู่ที่
ประเทศลาวไปแล้ว และทางบริษัทได้หักไปแต่ละเดือนแล้ว 1,500 บาทต่อเดือนแล้ว

จากปัญหาดังกล่าวถึงแม้ว่าจะเข้าทำงานอย่างถูกต้องตามกฎหมาย และกฎหมายจะ
ให้สิทธิในการคุ้มครองแรงงานในด้านต่างๆก็ตาม ก็ยังมีนายจ้างเอาเปรียบลูกจ้างอยู่ในบางพื้นที่
เนื่องจากการทำงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องยังทำงานไม่ทั่วถึงทุกที่ และทางบริษัทผู้ส่งไม่ได้มี
การติดตามตรวจตราคืนตามสัญญาที่กำหนดไว้²⁹

²⁹ ดูรายละเอียดในภาคผนวก

สถานะของนางใหม่ สีดาวง คือเป็นคนที่เข้าเมืองโดยถูกต้องตามกฎหมายเป็นไปตาม มาตรา 11 หมวด 2 ซึ่งมีสิทธิอาศัยเป็นการชั่วคราวและทำงานอย่างถูกต้องตามกฎหมายเข้าเมือง ของไทย

2.1.3. สิทธิในกระบวนการยุติธรรม

ในส่วนนี้ผู้ทำวิทยานิพนธ์ จะได้ศึกษาถึงกฎหมายที่รับรองสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ของคนลาวในประเทศไทย ภายใต้กฎหมายไทยนั้นจะมีการรับรองสิทธิของคนลาวในกระบวนการ ยุติธรรมได้หรือไม่อย่างไร ดังต่อไปนี้

จากการศึกษาถึงสิทธิในกระบวนการยุติธรรมพบว่า ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย พ.ศ.2550 ได้กำหนดถึงสิทธิของบุคคลจะต้องได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายของไทย กล่าวคือ บุคคลย่อมมีสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ดังต่อไปนี้ 1) สิทธิเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง 2) สิทธิพื้นฐานในกระบวนการพิจารณา ซึ่งอย่างน้อยต้องมี หลักประกันขั้นพื้นฐานเรื่อง การได้รับการพิจารณาโดยเปิดเผย การได้รับทราบข้อเท็จจริงและ ตรวจเอกสารอย่างเพียงพอ การเสนอข้อเท็จจริง ข้อโต้แย้ง และพยานหลักฐานของตน การคัดค้าน ผู้พิพากษาหรือตุลาการ การได้รับการพิจารณาโดยผู้พิพากษาหรือตุลาการที่นั่งพิจารณาคดีครบ องค์คณะ และการได้รับทราบเหตุผลประกอบคำวินิจฉัย คำพิพากษา หรือคำสั่ง 3) บุคคลย่อมมี สิทธิที่จะให้คดีของตนได้รับการพิจารณาอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม 4) ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา โจทก์ จำเลย คู่กรณี ผู้มีส่วนได้เสีย หรือพยานในคดีมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมใน การดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งสิทธิในการได้รับการสอบสวนอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม และการไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง 5) ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย และพยานใน คดีอาญา มีสิทธิได้รับความคุ้มครอง และความช่วยเหลือที่จำเป็นและเหมาะสมจากรัฐ ส่วน ค่าตอบแทน ค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายที่จำเป็น ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ 6) เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ หรือผู้พิการหรือทุพพลภาพ ย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองในการดำเนินกระบวนการ พิพิจารณาคดีอย่างเหมาะสม และย่อมมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในคดีที่เกี่ยวกับความ รุนแรงทางเพศ 7) ในคดีอาญา ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิได้รับการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีที่ ถูกต้องรวดเร็ว และเป็นธรรม โอกาสในการต่อสู้คดีอย่างเพียงพอ การตรวจสอบหรือได้รับทราบ พยานหลักฐานตามสมควร การได้รับความช่วยเหลือในทางคดีจากทนายความ และการได้รับการ ปลอ่ยตัวชั่วคราว 8) ในคดีแพ่ง บุคคลมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายอย่างเหมาะสมจาก

รัฐ³⁰ และนอกนั้นในรัฐธรรมนูญยังได้บัญญัติไว้ว่า บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการ อันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้ ใน คดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุด แสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้³¹ และ ในพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ยังได้บัญญัติถึงสิทธิในขบวนการยุติธรรม ในนั้นยังได้มีศาล แรงงานเฉพาะที่ถูกร่างขึ้นมาเพื่อแก้ไขคดีที่มีข้อพิพาทเกี่ยวกับแรงงานโดยตรง ถ้าหากไม่ สามารถที่เจรจากันได้ระหว่างลูกจ้างกับนายจ้างนั้น ยังสามารถยื่นคำร้องฟ้องไปยังศาลแรงงานได้ เพื่อให้ศาลเป็นกลางในการตัดสินให้บนพื้นฐานแห่งหลักของกฎหมายและพนักงานประนอมข้อ พิพาทแรงงาน หรือ คณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์จัดตั้งขึ้นในกระทรวงมหาดไทย มีอำนาจหน้าที่ ดำเนินการสอบสวนข้อเท็จจริงเบื้องต้นเกี่ยวกับคำร้องและข้อพิพาทแรงงาน ดำเนินการให้เป็นไป ตามมติของคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์และอำนาจหน้าที่อื่น

ข้อสังเกต อ่านจากตามความในหมวดที่ 3 ใช้คำว่า สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย และอ่านประกอบกับส่วนที่ 4 ในหมวดเดียวกัน ใช้คำว่า “สิทธิในกระบวนการยุติธรรม” ตามมาตรา 39 และมาตรา 40 และมาตรา 5 แล้วไม่มีความของคำใดเลยที่จะเกี่ยวพันถึงคนต่างด้าวหรือคน ลาว ในคำว่า “สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย” นั้นจะรวมถึงคำว่า “คนลาว” หรือไม่ ถ้าเรา ตีความหมายตาม พจนานุกรมแล้ว จะไม่รวมถึงคนลาว ฉะนั้นจึงมีปัญหว่า ในกรณีนี้คนลาวจะ ได้รับสิทธิในกระบวนการยุติธรรมจากศาลไทยหรือไม่ หากมีกรณีมีข้อพิพาททางกฎหมายหรือข้อ พิพาทกับนายจ้าง แต่ถึงอย่างไรก็ตามถ้าอ่านประกอบกับมาตรา 4 และมาตรา 30 แล้วก็อาจพอ ตีความได้โดยอนุโลม ในคำว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของ บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง และบุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตาม กฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา

ดังนั้นจึงพอสรุปได้ว่า คนลาวที่อยู่ในประเทศไทยย่อมได้รับสิทธิในทางกระบวนการ ยุติธรรมภายใต้บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 ไม่ว่าจะกรณีไหนของคน ลาวที่เข้าเมืองอย่างถูกต้องและผิดกฎหมายก็ตาม

³⁰ มาตรา 40 แห่ง รัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550.

³¹ มาตรา 39 แห่ง รัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550.

2.2. กรณีคนลาวที่เป็นต่างด้าวที่เข้าเมืองผิดกฎหมายแต่ได้รับการผ่อนผันให้มีสิทธิอาศัย

ในส่วนนี้ผู้ทำวิทยานิพนธ์จะได้ศึกษาถึง กรณีคนลาวที่เป็นต่างด้าวที่เข้าเมืองผิดกฎหมายแต่ได้รับการผ่อนผันให้มีสิทธิอาศัยในประเทศไทยว่าจะจะได้รับสถานะแห่งสิทธิในการเข้าสู่ตลาดแรงงาน สิทธิในการทำสัญญาจ้างแรงงาน สิทธิในการคุ้มครองแรงงาน และสิทธิในกระบวนการยุติธรรม หรือไม่ ซึ่งผู้ทำวิทยานิพนธ์จะได้ทำการศึกษาเป็นกรณีดังต่อไปนี้

2.2.1. สิทธิในการเข้าสู่ตลาดแรงงาน (Right to work access) ตามพ.ร.บ.การทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.2551

จากการศึกษาในกรณีคนลาวที่เป็นต่างด้าวที่เข้าเมืองผิดกฎหมายแต่ได้รับการผ่อนผันให้มีสิทธิอาศัยในประเทศไทย ควบคู่ไปกับกรณีที่มีสิทธิอาศัยแล้วย่อมมีสิทธิที่จะได้รับสิทธิในการเข้าสู่การทำงาน เพราะว่าสิทธิในการทำงานนั้นเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ทุกคนเพื่อความอยู่รอดในการเลี้ยงชีพของตนเองและคนต่างด้าวที่สามารถทำงานได้ในประเทศใดหนึ่งนั้นจะต้องเป็นไปตามกฎหมายของประเทศนั้นๆบนพื้นฐานและเงื่อนไขตามที่รัฐนั้นกำหนด ดังที่กฎหมายไทยได้กำหนดไว้ว่า คนต่างด้าวที่จะทำงานใดหนึ่งได้เฉพาะที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ในประกาศดังกล่าวรัฐมนตรีจะกำหนดเงื่อนไขอย่างไรก็ได้ตามที่เห็นสมควร

ในกรณีคนลาวที่ถูกเนรเทศตามกฎหมายว่าด้วยการเนรเทศ ซึ่งได้รับการผ่อนผันให้ไปประกอบอาชีพ ณ ที่แห่งใดแทนการเนรเทศหรืออยู่ในระหว่างรอการเนรเทศ คนลาวที่เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรไทยโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายเข้าเมือง และอยู่ในระหว่างรอการส่งกลับออกนอกราชอาณาจักร คนลาวที่เกิดในราชอาณาจักรแต่ไม่ได้รับสัญชาติไทยตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 337 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ.2515 หรือตามกฎหมายอื่น คนลาวโดยผลของการถูกถอนสัญชาติตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 337 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ.2515 หรือตามกฎหมายอื่น³²

แม้ว่าคนลาวจะเข้าเมืองผิดกฎหมายก็ตาม ในเมื่อได้รับการผ่อนผันให้มีสิทธิอาศัยแล้ว ย่อมมีสิทธิที่จะทำสัญญาจ้างงานกับนายจ้างได้บนพื้นฐานข้อกำหนดของกฎหมายเป็นไปตามมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว กลุ่มงานประเภทนี้เป็นแรงงานระดับการใช้แรงงานหรือเรียกว่าเป็นแรงงานไร้ทักษะหรือแรงงานไร้ฝีมือ ลักษณะการควบคุมการทำงาน

³² มาตรา ๑๓ แห่ง พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๕๑.

ของคนลาวประเภทนี้มีลักษณะปิด เห็นได้จากเงื่อนไขของประเภทงานที่กฎหมาย ได้กำหนดงานที่ ให้ทำได้ไว้เพียง 27 อาชีพเท่านั้น นอกเหนือจากงาน 27 อาชีพนี้คนลาวกลุ่มนี้ไม่สามารถทำได้

ถึงแม้ว่าในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยจะมีการเปิดช่องทางให้ทุกคนมีสิทธิ เสรีภาพขั้นพื้นฐานในการทำงานก็ตาม แต่คนลาวก่อนที่จะทำงานใดหนึ่งได้นั้นต้องได้รับอนุญาต จากอธิบดีหรือเจ้าพนักงานซึ่งอธิบดีได้มอบหมายให้และงานไม่นอกเหนือจากงาน 27 อาชีพนี้ เท่านั้น คนลาวกลุ่มนี้ที่สามารถทำได้ เช่น งานช่างซ่อมจักรยาน งานช่างประกอบและซ่อมเบาะรถ งานช่างประกอบและซ่อมตัวถังรถ งานช่างประกอบและซ่อมท่อไอเสียรถ งานช่างบัดกรีโลหะแผ่น ด้วยมือ งานช่างไม้เครื่องเรือน งานช่างไม้ก่อสร้างอาคาร งานเลื่อยไม้ในโรงงานแปรรูปไม้ งานช่าง ปูน งานช่างสี งานช่างประกอบและซ่อมประตูหน้าต่าง งานช่างติดตั้งมุ้งลวด งานช่างย้อมผ้า งาน ช่างตัดเย็บเสื้อผ้า งานซักกรีดเสื้อผ้า งานทำสวนผักและผลไม้ งานเลี้ยงสัตว์ยกเว้นงานเลี้ยงใหม่ งานขายปลีกสินค้าที่มีใช้เวชภัณฑ์ เคมีภัณฑ์ เครื่องรับวิทยุ เครื่องรับโทรทัศน์ กล้องถ่ายภาพนิ่ง กล้องถ่ายภาพยนตร์อาวูธป็นหรือวัตถุระเบิดและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องรวมทั้งเครื่องอะไหล่ งานขาย อาหารและเครื่องดื่ม งานผลิตอาหารหรือเครื่องดื่ม งานช่างประกอบและซ่อมรองเท้า งานช่างซ่อม นาฬิกา ปากกาและแว่นตา งานช่างลับมีดและของมีคมอื่นๆ งานช่างทำกรอบรูป งานช่างเครื่อง ทอง เครื่องเงินหรือเครื่องโลหะมีค่าอื่นๆ งานช่างทอผ้าไหมพรมและทอผ้าด้วยมือ ยกเว้นงานทอ ผ้าไหมและงานทำผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับเส้นไหมและงานกรรมกร³³

2.2.2. สิทธิในการคุ้มครองแรงงาน

จากการศึกษาตามกฎหมายต่างๆของประเทศไทย ผู้ทำวิทยานิพนธ์ยังไม่พบเห็นกฎหมายใด ที่ห้ามไว้หรือกีดกันมิให้การคุ้มครองแรงงานลาว ถึงแม้ว่าจะเป็นคนลาวที่เข้าเมืองผิดกฎหมาย หรือไม่ก็ตาม เพราะสิทธิในการทำงานนั้นถือว่าเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ทุกคนจะต้องมีเพื่อ หาเลี้ยงชีพและเพื่อการมีชีวิตที่ดี ดังที่ได้ปรากฏในมาตรา 4 แห่งรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 ได้บัญญัติไว้ว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง” และในมาตรา 30 ยังได้กำหนดไว้ “บุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมาย

³³ ประกาศกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

เรื่อง กำหนดงานที่ให้คนต่างด้าวตามมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2521ทำได้

และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน”และไม่มี การเลือกปฏิบัติแต่อย่างใด

ในบางครั้งบางกรณีก็ยังไม่ได้รับความช่วยเหลือจากทางการของไทย เพราะคนลาวที่ เข้าเมืองผิดกฎหมายส่วนมากไม่กล้าพอที่จะไปหาเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพราะกลัวที่จะถูกเจ้าหน้าที่จับ และอีกปัญหาหนึ่งคือคนไทยบางคนไม่คิดที่จะช่วยติดต่อประสานงานให้กับเจ้าหน้าที่ทางการของ ไทย จึงทำให้คนลาวกลุ่มนั้นถูกบังคับใช้แรงงานอย่างน่าสงสาร

ตัวอย่าง สองพี่น้องคือ นายทอง และนายใจดี ตามที่ได้กล่าวมาในข้อ 2.2 ของบทที่ 1 แล้ว

2.2.3. สิทธิในกระบวนการยุติธรรม

จากการศึกษาตามกฎหมายต่างๆของประเทศไทยแล้ว กฎหมายได้ให้สิทธิในทาง กระบวนการยุติธรรมโดยไม่มี การเลือกปฏิบัติ แม้ว่าคนลาวจะเข้าเมืองผิดกฎหมายหรือไม่ก็ตาม ซึ่งได้ปรากฏใน มาตรา 4,30,39,และมาตรา 40 แห่งรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 ดังที่ ได้กล่าวมาแล้วในข้อที่ 2.1.3

2.3. กรณีคนลาวที่เป็นต่างด้าวที่เข้าเมืองผิดกฎหมายและไม่มีสิทธิอาศัย

ในส่วนนี้ผู้ทำวิทยานิพนธ์จะได้ศึกษาถึงในกรณีคนลาวที่เป็นต่างด้าวที่เข้าเมืองผิด กฎหมาย และไม่มีสิทธิอาศัยในประเทศไทยจะมีสถานะแห่งสิทธิ สิทธิในการเข้าสู่ตลาดแรงงาน สิทธิในการทำสัญญาจ้างแรงงาน สิทธิในการคุ้มครองแรงงาน และสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ตามกฎหมายไทยได้หรือไม่ ผู้ทำวิทยานิพนธ์จะได้ทำการศึกษาดังต่อไปนี้

2. 3.1. สิทธิในการเข้าสู่ตลาดแรงงาน (Right to work access)

ผลจากการศึกษากรณีคนลาวที่เป็นต่างด้าวที่เข้าเมืองผิดกฎหมาย และไม่มีสิทธิอาศัย พบว่า บุคคลนี้ก็อาจสามารถเข้าสู่สิทธิในการทำงานได้ เช่น คนลาวที่เข้าเมืองโดยมิได้รับอนุญาต และอยู่ในระหว่างรอการส่งกลับและคนลาวที่ถูกส่งเนรเทศออกจากราชอาณาจักรไทย กลุ่มคน เหล่านี้เป็นบุคคลที่หลบหนีเข้าเมืองโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมายการเข้าเมือง และจะต้องได้ถูกส่ง ตัวออกจากราชอาณาจักรไทย ได้ด้วยเหตุผลหลายประการ เช่น ด้วยขบวนการในการส่งตัวออก นอกราชอาณาจักรไทยมีความยุ่งยาก มีค่าใช้จ่ายมากหรือยังไม่อาจทำได้และปัญหาทางด้าน

มนุษยธรรมที่มีความสัมพันธ์เป็นครอบครัวกับคนไทย³⁴ กฎหมายจึงได้รับรองสิทธิในการทำงานให้แก่คนลาวในประเภทนี้ ภายใต้เงื่อนไขตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งในบางช่วงเวลาคคนลาวกลุ่มนี้ก็เป็นทางออกในการแก้ปัญหาการขาดแคลนแรงงานไร้ฝีมือภายในประเทศได้ อีกทั้งยังเป็นการลดภาระของรัฐไทยในเรื่องค่าใช้จ่ายในการรับผิดชอบดูแลคนลาวกลุ่มนี้ และเพื่อลดปัญหาด้านเศรษฐกิจ ดังนั้นจึงได้รับการผ่อนผันให้ไปประกอบอาชีพ ณ ที่แห่งใดแทนการเนรเทศหรืออยู่ในระหว่างการเนรเทศ³⁵ งานที่สามารถทำได้นั้นเป็นประเภทงานที่มีลักษณะการชั่วคราวที่อยู่ในระหว่างการรอส่งกลับภูมิลำเนาเดิม³⁶ ซึ่งเป็นไปตามมาตรา 7 และ 13 แห่งพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าวและงานที่สามารถจะได้นั้นส่วนมากเป็นงานที่อยู่ในกระบวนการควบคุมดูแลของรัฐ เป็นงานในลักษณะปิด ซึ่งเป็นงานที่คนไทยไม่ชอบทำ อาทิ งานเป็นกรรมกร ในกิจการที่มีลักษณะงานที่เรียกว่างาน 3D คือ งานสกปรก (Dirty) งานที่มีความเสี่ยงสูง (Danger) และงานที่ยากลำบากหรืองานหนัก (Difficult) เป็นต้น

2.3.2. สิทธิในการคุ้มครองแรงงาน

จากการศึกษาตามกฎหมายต่างๆของประเทศไทยแล้ว ผู้ทำวิทยานิพนธ์ยังไม่สามารถพบเห็นว่ามีกฎหมายใดหรือข้อบัญญัติใดที่ห้ามมิให้การคุ้มครองแรงงานถึงว่าจะเป็นคนลาวที่เข้าเมืองผิดกฎหมายหรือไม่ก็ตาม ดังที่ได้กล่าวไว้ในข้อ 2.2.2..แล้ว

ตัวอย่าง ทางราชการไทยเข้าช่วยเหลือลูกจ้างคนลาว ที่ถูกนายจ้างโกงค่าแรง จำนวน 36 คน

นางอุไรวรรณ เทียนทอง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน เปิดเผยว่า ตามที่มีกรนำเสนอข่าวทางสื่อมวลชนเมื่อวันที่ 14 กันยายน 2547 ว่ากระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ตำรวจกองปราบ และพนักงานตรวจแรงงาน ของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน นำหมายศาลอาญาเข้าตรวจค้นอาคารพาณิชย์ เลขที่ 2007/169-172 ซอยประชาสงเคราะห์ 38 ถนนประชาสงเคราะห์ แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร ซึ่งได้ดัดแปลงเป็นโรงงานตัดเย็บกางเกงยีนส์ มีการใช้ลูกจ้างเด็กสัญชาติลาวอย่างผิดกฎหมาย จำนวน 36 คน โดยถูกหลอกมาทำงานตั้งแต่ปี พ.ศ.2545 ซึ่งไม่เคยได้รับค่าจ้าง ดังนั้นพนักงานตรวจแรงงานของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน จึงได้มีคำสั่งให้นายจ้างจ่ายค่าจ้าง ค่า

³⁴ มาตรา 13 แห่ง พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551.

³⁵ มาตรา 13 แห่ง พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551.

³⁶ มาตรา 10,13 แห่ง พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551.

ล่วงเวลา ค่าทำงานในวันหยุด และค่าล่วงเวลาในวันหยุดให้แก่ลูกจ้างทั้ง 36 คน เป็นเงินทั้งสิ้น 4,047,741.43 บาท (สี่ล้านสี่หมื่นเจ็ดพันเจ็ดร้อยสี่สิบเอ็ดบาทสี่สิบสามสตางค์) และได้ประสานขอความร่วมมือกับเอกอัครราชทูต สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว ประจำประเทศไทย และเจ้าหน้าที่ก็ได้ส่งฟ้องคดีต่อศาลแรงงานกลาง เพื่อบังคับให้นายจ้างจ่ายเงินตามคำสั่งให้แก่ลูกจ้าง ในส่วนของการดำเนินคดีอาญา พนักงานตรวจแรงงานได้ร้องทุกข์กล่าวโทษเพื่อดำเนินคดีอาญานายจ้างต่อพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจห้วยขวาง ในข้อหาฝ่าฝืนพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 มาตรา 44 จ้างเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี เป็นลูกจ้าง มาตรา 45 (1)ไม่แจ้งการจ้างลูกจ้างเด็กต่อพนักงานตรวจแรงงานภายใน 15 วัน มาตรา 61 ถึงมาตรา 63 ไม่จ่ายค่าล่วงเวลา ค่าทำงานในวันหยุดและค่าล่วงเวลาในวันหยุดให้ถูกต้อง มาตรา 70 ไม่จ่ายค่าจ้างให้ตรงตามกำหนด และมาตรา 90 ไม่จ่ายค่าจ้างตามอัตราค่าจ้าง ซึ่งขณะนี้แรงงานทั้งหมดพักพิงอยู่ที่บ้านเกร็ดตระการเพื่อรอการส่งกลับประเทศ จนกว่าการดำเนินคดีจะแล้วเสร็จ³⁷

2.3.3. สิทธิในกระบวนการยุติธรรม

จากการศึกษาตามกฎหมายต่างๆของประเทศไทยแล้วกฎหมายได้ให้สิทธิในทางกระบวนการยุติธรรม โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ แม้ว่าคนลาวจะเข้าเมืองผิดกฎหมายหรือไม่ก็ตาม ซึ่งได้ปรากฏใน มาตรา 4,30,39,และมาตรา 40 แห่งรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในข้อที่ 6 บทที่ 2 ได้มีศาลแรงงานที่รองรับเพื่อให้ความช่วยเหลือในกรณีที่มีข้อพิพาททางแรงงานโดยเฉพาะ

ตัวอย่าง ในกรณีแรงงานลาว จำนวน 36 คน ที่ถูกนายจ้างโกงค่าแรงงาน ดังที่ได้กล่าวมาในข้อ 4.3 เจ้าหน้าที่ก็ได้ส่งฟ้องคดีต่อศาลแรงงานกลาง เพื่อบังคับให้นายจ้างจ่ายเงินตามคำสั่งให้แก่ลูกจ้าง ในส่วนของการดำเนินคดีอาญา พนักงานตรวจแรงงานได้ร้องทุกข์กล่าวโทษเพื่อดำเนินคดีอาญานายจ้างต่อพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจห้วยขวาง ในข้อหาฝ่าฝืนพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ.2541 มาตรา 44 จ้างเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี เป็นลูกจ้าง มาตรา 45 (1)ไม่แจ้งการจ้างลูกจ้างเด็กต่อพนักงานตรวจแรงงานภายในสิบห้าวัน มาตรา 61 ถึงมาตรา 63 ไม่จ่ายค่าล่วงเวลา ค่าทำงานในวันหยุดและค่าล่วงเวลาในวันหยุดให้ถูกต้อง มาตรา 70

³⁷ สืบค้นจาก

ไม่จ่ายค่าจ้างให้ตรงตามกำหนด และมาตรา 90 ไม่จ่ายค่าจ้างตามอัตราค่าจ้าง ซึ่งขณะนี้แรงงาน
ทั้งหมดพักพิงอยู่ที่บ้านเกร็ดตระการเพื่อรอการส่งกลับประเทศ จนกว่าการดำเนินคดีจะแล้วเสร็จ